

УРИВКИ З ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ, НАРИСІВ, МЕМУРАРІВ, ЛИСТІВ ТОЩО

В ДАНОМУ МАТЕРІАЛІ ЗІБРАНІ
УСІ (НА МІЙ ПОГЛЯД) УРИВКИ З
ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ, ЯКІ
МОЖУТЬ ЗУСТРІТИСЬ ВАМ ПІД
ЧАС НАВЧАННЯ

I частина

В даній частині подано уривки за такими темами:

1. Вступ до історії України
2. Стародавня історія України
3. Київська держава (Русь-Україна)
4. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава); Монгольська навала
5. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV-першій половині XVI ст. Кримське ханство
6. Українські землі у складі Речі Посполитої у другій половині XVI ст.
7. Українські землі у складі Речі Посполитої у першій половині XVII ст.
8. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Про який народ ідеться в уривку з історичного джерела? "У Європі є... народ, що живе навколо озера Меотиди і відрізняється від інших народів... Жінки їздять верхи, стріляють із луків і кидають дротики, сидячи на конях, і б'ються з ворогами, поки вони дівчата, а заміж вони не йдуть, поки не заб'ють трьох ворогів... У них немає хат, а живуть вони в кибитках... На одному місці вони залишаються стільки часу, поки вистачає трави для отар, а коли її не вистачить, переходять в іншу місцевість	Сармати
До якого періоду належать події, описані візантійським істориком?	V-VII ст.

"Тепер слов'яни бушують повсюдно... Вони спустошили та спалили міста й фортеці, узяли полонених і стали панами на землі. Вони осіли на ній панами, як на своїй, без страху... І нині вони живуть тут і перебувають у країні ромеїв... Зіслов'янилась вся наша земля і стала варварською".	
"...Гробниці їхніх царів розташовані в Геррах, до яких Борисфен ще судноплавний. У Геррах тіло ховали в просторій гробниці разом із дружиною, найближчими слугами, кіньми... Над гробницями насипали величезні кургани — що знатніший був цар, то вищий курган..." — в уривку оповіді грецького історика Геродота йдеться про:	Скіфів
Про якого князя літописець писав "Став він у знатних людей дітей забирати і оддавати їх на учення книжне?"	Володимира Святославича
Роль якого народу так оцінив історик? «...[Вони], як ударна сила князівських військ Русі, не тільки принесли з собою високу для тих часів систему організації, навчання й озброєння армії, а й зробили вагомий внесок у формування й зміцнення державних інституцій Русі» — це оцінка істориками ролі	Варягів
Яка подія дала підстави вченим зробити висновок, що «...з того часу великий князь став повноцінним суб'єктом міжнародного права, а Давньоруській державі відкрито шлях до налагодження й розширення	Запровадження Володимиром Великим християнства як державної релігії

плідних зв'язків, заснованих на принципі рівноправності, із багатьма європейськими країнами»?	
Коли відбулась подія, описана в уривку з джерела? «Князь Олег зі своєю дружиною спустився на човнах по Дніпру до Києва і, сховавши своїх воїнів, послав до тамтешніх князів Аскольда і Діра сказати, що прибули новгородські купці. Коли Аскольд і Дір прийшли, Олег сказав їм: "Не князі ви і не князівського роду, але я князівського роду". Воїни вискочили й вбили Аскольда і Діра, а Олег став княжити в Києві».	882 р.
Про якого київського князя йдеться в уривку з джерела: "Заклав місто велике, у якому тепер Золоті ворота, закрив церкву Святої Софії митрополиту... І до книг він мав нахил, читаючи їх часто вдень і вночі"	Ярослав Мудрий
«"Уже нам нікуди дітись, а волею і неволею [доведеться] стати насупроти. Тож не осоромимо землі Руської, а ляжемо кістьми тут, бо ж мертві сорому не ймуть. Якщо моя голова ляже,- тоді [самі] подумайте про себе". І сказали вої: "Де голова твоя ляже, там і наші голови ми зложимо"»- цю промову князь Святослав проголосив перед битвою:	Із візантійцями
Діяльність якого князя дала підстави вченим зробити висновок, що «...його князюванням завершився процес утворення Київської Русі, який був результатом тривалої політичної, економічної і культурної консолідації східних слов'ян»?	Олега

Що мав на меті великий київський князь Ярослав Мудрий, заповідаючи своїм синам: «Осе отходжу зі світу сього. А ви, сини мої, майте межі собою любов. Бо ви єсти брати... Тепер же поручаю я — замість себе — стіл свій, Київ, найстаршому синові Ізяславу. Слухайтеся його, як ото слухались ви мене, нехай він буде замість мене. А Святославу даю я Чернігів, а Всеволоду — Переяслав, а Ігорю — Володимир, а В'ячеславу — Смоленськ...»?	Убезпечити державу від князівських міжусобиць
До якого князя звертався візантійський імператор Іоанн Цимісхій із таким посланням: «Вважаю, що ти не забув про поразку батька твого..., який, порушивши клятвенний договір, приплив до столиці нашої з величезним військом на 10 тисячах кораблів, а до Кіммерійського Боспору повернувся лише з десятком човнів, сам став передвісником своєї біди. Не згадую я вже про його жалюгідну долю...»?	Святослава
Про якого великого київського князя йдеться в уривку з історичного джерела? «Отець бо його... землю... хрещенням просвітив, а сей великий князь... засіяв книжними словами серця віруючих людей...»	Ярослава Мудрого
Прочитайте уривок зі статті М. Ф. Котляра «Володимир Святославич» і виконайте завдання. «Язичницька релігія не забезпечувала підтримки державній владі... Тому Володимир Святославич у середині 980-х рр. почав схилитися до запровадження на Русі християнства, служителі якого були вірними слугами госуларів і провідниками їхньої політики...» У цитованому уривку історик указав на	Причину запровадження християнства

Із якою метою княгиня Ольга здійснювала заходи, про які йдеться в уривках з історичного джерела? «Ішла Ольга до Новгороду. І встановила вона... погости... і оброки. І ловища її є по всій землі, і знаки (її), ... і сани її стоять у Пскові й до сьогодні». «...І пішла Ольга по древлянській землі з сином своїм і дружиною, встановлюючи установи й уроки й існують становища її й ловища...»	Впорядкувати систему управліннь державою та збирання данини
«Усіх походів було 83, а інших менших не пригадаю. Мирних догово-рів я уклав з половецькими князями без одного двадцять і при бать-кові і без батька...» — уривок джерела свідчить про діяльність...	Володимира Мономаха
У якому році створено цитований нижче твір? «...І сказав йому буй-тур Всеволод: “Один брат, один світ світлий — ти, Ігорю! Обидва ми Святославичі!” ... “Хочу-бо, — сказав Ігор, — списа переломити кінець поля половецького і з вами, русичі, хочу голову свою положити або напитися шоломом з Дону” ...	1187 р.
Про якого князя йдеться в уривку літопису? «Він був великий правосудець, у ратях хоробрий і вмів тут наводити лад, усім сусідам його був страшним, до підлеглих милостивий і уважний. За його часу всі князі руські жили в цілковитій тиші і не сміли один одного скривдити. Податі при ньому хоч були великі, але всім урівняло, і через те всі це переносили без тяготи».	Мстислава Великого
Характеристику якої доби подано в уривку історичного джерела: «Перестали князі невірних воювати, стали казати: се моє, а се моє теж, брате! Стали вони діла дрібні вважати за великі, на себе самих підіймати	Політичної роздробленості Київської Русі

чвари, — а невірні з усіх боків находили, землю Руську долали...»?	
До яких наслідків привели події, описані в уривку джерела: «Прийшли іноплеменники на Руську землю. А Ізяслав, і Святослав, і Всеволод вийшли супроти них на річку Альту. І коли настала ніч, рушили вони одні проти одних. З гріхи наші напустив бог на нас поганих, і побігли руські князі, і були переможені.»	Повстання в Києві
Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела? «Чернець Києво-Печерського монастиря, учасник розпису Успенського собору Києво-Печерської лаври. Зажив слави серед сучасників написанням чудотворних ікон. Дві з них — “Печерська Богородиця” і “Ярославська Оранта” — збереглися до наших днів».	Агапіта
Яка пам'ятка давньоруської літератури містить такі настанови? «...Паче всього – убогих не забувайте, годуйте й подавайте сироті... не давайте сильним погубити людину... гордості не майте в серці і в умі. Старих шануй, як отця, а молодих – як братів. Лжі бережися, і п'янства, і блуду, бо в сьому душа помирає і тіло. А се вам основа всього: страх божий майте вище над усе...»	«Повчання дітям»
Коли відбулась подія, описана в уривку джерела? " А наавтра, у сімнадцятий день, кияни вчинили біду і послали послів до Володимира Всеволодовича в Переяславль, говорячи: " Піди, княже, на стіл батьківський та дідовський"".	1113 р.

У якому році відбулась подія, описана в уривку з джерела? «Данило вийшов з військом із Холма та на третій день став у Галичі. ...ввійшов у свій город... та прийняв стіл свого батька, та проголосив перемогу...»	1238 р.
У боротьбі з ким обіцяв Папа Римський допомогу Данилу Галицькому? «У той самий час прислав папа послів достойних, що принесли Данилові вінець, і скіпетр, і корону, які означають королівський сан, кажучи: “Сину! Прийми од нас вінець королівства” ...Пізо, посол папський, прийшов, несучи вінець і обіцяючи: “Ти матимеш поміч від Папи”».	Монголами
Про діяльність якого князя історик М. Аркас писав: «...Переніс свою столицю у місто Львів, що сам будував ще за батька. Він жив у злагоді з татарами, з ханами їх Ногаєм та Тулабугою ходив на Польщу, ...здобув для сина свого Юрія город Люблін. З цими ж таки ханами ходив він і на Литву та на Угорщину... Усіляко старався втримати в Галичині батьківські порядки...»?	Лев Данилович
Про які події йдеться в уривку з джерела? «...опір полякам завдало лише одне місто, Холм, інші ж міста... не були укріплені і тому були зайняті Казимиром без бою».	поділ галицько-волинсь кої спадщини між Польщею та Литвою
Якому князеві літописець приписує вислови: «Не личить держати нашу батьківщину крижевникам (хрестоносцям)», «Не дам півотчини своєї, але поїду до Батия сам»?	Данилу Галицькому

У якому уривку з джерел йдеться про привід до польської агресії проти Галицько-Волинської держави? «...Ягайло, великий князь, обіцяє всі свої багатства вжити й витратити на усунення недоліків обох королівств, як Польщі, так і Литви, якщо володарка Угорщини вищезгадану дочку, королеву Польщі, з'єднає з ним шлюбними узами...» У той самий час прислав Папа послів достойних, що принесли Данилові вінець, і скіпетр, і корону, які означають королівський сан, кажучи: “Сину! Прийми од нас вінець королівства...”» «Року 1471. Упокоївся Семен Олелькович. Після його смерті Казимир, король польський, бажаючи припинити існування князівства, не посадив уже там Семенового сина, а посадив воєводу з Литви Мартина Гаштовта...» «...З поданого до нас прохання короля Казимира III ми недавно довідалися, що, коли народ русинів за допомогою отрути вбив Болеслава, князя Русі і родича короля, тоді король, вражений цим злочином і прагнучи помститися за кривду християнської віри, напав своїм військом на Руську землю...»	«...З поданого до нас прохання короля Казимира III ми недавно довідалися, що, коли народ русинів за допомогою отрути вбив Болеслава, князя Русі і родича короля, тоді король, вражений цим злочином і прагнучи помститися за кривду християнської віри, напав своїм військом на Руську землю...»
В уривку з джерела йдеться: «...Татари пішли проти Русі і вчинили жахливі вбивства в землі Русі, зруйнували міста та фортеці і повбивали людей, обложили Київ, який був столицею Русі, і після тривалої облоги взяли його і вбили жителів цього міста. Це місто було великим і дуже багатолюдним, а тепер... ледве чи є тепер там двісті будинків, а людей тих вони тримають у найтяжчому рабстві»	про наслідки монгольської навали

Про якого князя йдеться в уривку з джерела? «Сей же король був князем добрим, хоробрим, мудрим, який спорудив городи многі, і церкви поставив, і оздобив їх різноманітними прикрасами, та братолюбством він світився був із братом своїм Васильком».	Данило Романович
Про яку битву йдеться в уривку з джерела? «Була рада всіх князів у місті Києві, і вирішили на раді так: “Краще нам зустріти їх на чужій землі, ніж на своїй”. На раді були Мстислав Романович київський, Мстислав ковельський і чернігівський і Мстислав Мстиславич галицький — вони були старійшими князями Руської землі».	Битва на річці Калька (1223 р.)
Про якого галицького князя йдеться в уривку з джерела: «Земля ж його була повна в усьому достатку, процвітала і множилась в людях, тому що вчені умільці й ремісники з усіх країн до нього приходили і городи населяли, котрими збагачувалася земля Галицька в усьому. По Дунаю він городи укріпив, купцями населив тим, які торгували через море в Греках і ремесла налагоджували, він зі своїх маєтностей допомагав»?	Ярослава Осмомисла
Про облогу монголами якого міста йдеться в уривку історичного джерела? «І поставив Батий пороки під город коло воріт Лядських, і пороки безперестанку били день і ніч. Вибили вони стіни, і вийшли городяни на розбиті стіни, і було тут видіти, як ламалися списи і розколювалися щити, [а] стріли затьмарили світ переможеним, і [воєвода] Дмитро поранений був...»	Києва

Про що йдеться в уривку з джерела? «Ті з русинського народу, які... не хотіли тягнути ярмо й терпіти владу місцевих панів, йшли у далекі краї, тоді ще не заселені, і набували собі право на волю...»	Причини виникнення українського козацтва
Про який регіон ідеться в уривку з джерела? «Після смерті короля Казимира цей край перейшов під владу Угорщини. Однак після укладення Кревської унії Польща знову набирає силу і остаточно приєднує його до своїх володінь».	Галичина
У якому році сталася подія, описана М. Грушевським: «Литовські пани завзялися не давати Києва Омельковичам, а повернути його на звичайну провінцію й послати туди воєводою Литвина, Мартина Гаитовта. Казимир вчинив їх волю, дав Семеновій сім'ї князівство Слуцьке на Білоруси, а Київ дав Гаитовтові»?	1471 р.
Про появу якого явища свідчить такий документ: «...а до роботи приступати підданам, як сонце сходить, а зійти [з роботи], як заходить [сонце], а відпочинку тим, що з худобою роблять, перед обідом — година, у полудень — година, надвечір — година...»?	Панщина
Про яку подію йдеться в уривку з джерела? «...Ягайло, великий князь, обіцяє всі свої багатства вжити й витратити на усунення недоліків обох королівств, як Польщі, так і Литви, якщо володарка Угорщини вищезгадану дочку, королеву Польщі, з'єднає з ним шлюбними узами... Нарешті. Згаданий князь Ягайло обіцяє свої литовські й руські землі навік приєднати до королівства Польського».	Кревську унію 1385 р.

Коли відбулися описані в уривку з історичного джерела соціальні зміни у становищі селянства? «Говорю про неволю, якою пани обтяжили селян. Продають їх як худобу... Шляхта називає селян і поспільство звичайно собаками. Раз у раз чуєш найбезстидніші голоси: хто вб'є хлопа, то так, якби вбив пса».	15 ст.
У якому столітті відбулися описані події? «...Василій Іванович, великий князь московський, взяв град Смоленський. Король Сигізмунд... послав проти нього свого воєводу князя Костянтина Івановича Острозького, старосту луцького і брацлавського, з хоробрими воїнами литовськими і руськими. І стали князь з воїнами литовськими проти великої ворожої армії, і вдарили та погубили вісімдесят тисяч, а інших в полон взяли».	16 ст.
Про що свідчить наведений уривок із привілею кінця XVI ст. малярському цеху у Львові? «Постановляємо, що всі братства і товариства художні, коли вони не створені згідно з приписами і в послухові католицькій церкві, треба розпустити. Бо хто ж не бачить, що товариства схизматиків порушують цеховий лад і підривають послух римському костьолу...»	Дискримінацію ремісників, що сповідували православ'я
Про яку повинність ідеться в уривку з історичного джерела?	Панщину

«Робота підданих через війта має бути замовлена на тиждень, із чим і на котрий день люди до роботи прийти мають, а війт того ж дня людям визначить роботу, і якщо котрийсь чоловік не вийде на роботу, то за перший день прогулу заплатить гріш, а за другий — барана, а якщо і третій раз прогуляє, або через пияцтво не прийде, то бичем на лавці скарати, а дні пропущені відробити...»	
У якому році було укладено цитовану угоду? «...вельмишановна пані, прийми князя Ягайла за сина та віддай йому в дружини свою дочку Ядвігу, королеву Польщі... государ Ягайло, з усіма своїми ще не хрещеними братами, ближніми, що проживають на його землях, просить прийняти їх у католицьку віру... обіцяє свої литовські і руські землі навік приєднати до королівства Польського».	1385 р. (Кревська унія)
Яку подію відображає уривок джерела? «...стараннями преподобних отців Іпатія Потія та Кирила Терлецького, узгодивши умови, необхідні Церкві нашій, приступили до святого з'єднання з Римською церквою».	Утворення греко-католицької церкви
Яка подія передувала тій, що описана в уривку з джерела? «У тому році козак Наливайко, зібравши військо козаків, перш за все об'явився був на Поділлі, у Волохах, вдерся був і в турецькі землі, потім, повертаючись до Польщі, сплюндрував маєтки пана Калиновського, мстячись за	Повстання під проводом К. Косинського (1591-1593)

те, що колись, ще, здається, батько Калиновського, повішано було його, Наливайкового, батька...»	
Про заснування якого навчального закладу йдеться в уривку з історичного джерела? «Нововведенням, яке невдовзі тріумфально увійшло в практику української освіти, стало вивчення трьох мов — грецької, латинської та церковнослов'янської. Створення школи слов'яно-греко-латинського типу було справжньою революцією в освітній православній традиції, уперше поєднавши на порубіжжі греко-слов'янського культурного ареалу і католицької Європи візантійський Схід із латинським Заходом»	Острозька Академія
У якому році відбулася описана подія? «Польське королівство і Велике князівство Литовське, згідно з попередньою інкорпорацією між ними, складають з обох вищезазначених народів одне, нерозрізняване, неподільне тіло, одне зібрання, один народ, так що віднині у цього... неподільного народу... буде на вічні часи одна голова, не окремі государі, а один — король польський...»	1569 р.
Прочитайте уривок з історичного джерела та дайте відповідь на запитання. Яку справу доручив Папа Римський польському королю? «Найдорожчому во Христі сину нашому Сигізмунду III, славному королю Польщі, папа Климентій VIII посилає привіт. Думаю, що не треба пояснювати, як близько ми беремо до серця спасіння руського народу. Зважаючи на важливість справи і нашу пастирську турботу, ми	Укласти унію між католицькою і православною церквами

доручаємо справу твоїй величності і посилаємо наше апостольське благословення».	
Про появу якого явища в театральному мистецтві йдеться в уривку з історичного джерела? «У братських школах, академіях учні писали вірші, промови, а потім виголошували їх. Виконавці виходили на сцену й декламували текст, об'єднаний спільною темою. Шкільні вистави присвячувалися християнським святкам, впливовим особам, важливим подіям. Вистава тривала досить довго, тому глядачам давали перепочинок, пропонуючи їхній увазі в перервах між діями спектаклю театралізовані сценки народно-побутової тематики».	Інтермедія
Із якою подією пов'язане історичне джерело, уривок з якого наведено? «Згадані два єпископи прийшли в грецькому одязі, що його носять у їхніх країнах, укланувши в просторі поміж лавами, вони за їхнім звичаєм поцілували землю, а згодом те саме зробили посередині цього вільного простору, а третій раз перед стопами Папи і їх. Наприкінці, з пошаною поцілували; а перший з них, що називався Іпатій, дав Папі листи... Тоді... вчинили ісповідь віри, і то перший, який знав латинську мову, відчитав її латиною, а другий, Кирило, що не знав латинської мови, вчинив її по-грецьки чи руськи, а згодом прочитав її й по-латинськи».	Укладання Берестейської унії
Кому з діячів, на думку вчених, «...випала доля “степового короля” — людини, яка надала перших організаційних форм козащині, не	Дмитру Байда-Вишневець кому

підозрюючи, що через неповні сто літ його творіння захитало підвалини Речі Посполитої»?	
У якому році відбулася подія, описана в уривку з джерела? «Київ був і залишається головою і головним містом Руської землі, а вся Руська земля з стародавніх часів, починаючи від предків наших королів польських, була приєднана разом з іншими частинами [Підляшшям, Волинню і Брацлавщиною] до польської корони».	1569
У якому уривку з історичного джерела йдеться про укладення Люблінської унії? «Отож ми, генеральна старшина, кошовий отаман і все Військо Запорозьке домовилися і постановили з гетьманом, ...що із генеральними особами мають радитися гетьман про... всілякі публічні справи, нічого без їхнього дозволу не починаючи... «Ми, Сигізмунд Август, даною грамотою оголошуємо таке: на скликаному цьому сеймі закінчити справу [об'єднання] між князівством Литовським та королівством Польським в братерській любові і за згодою обох народів...» «Ми присягаємо той мир тримати твердо, без будь-якої хитрості... Королю держати сповна землю Львівську, а нам держати Володимирську, Луцьку, Белзьку, Холмську та Берестейську. Мир тримати від покрови Богородиці два роки» «...государ Ягайло, великий князь, з усіма своїми ще не хрещеними братами, ближніми, ...жагуче бажає й просить прийняти їх у католицьку віру святої римської	«Ми, Сигізмунд Август, даною грамотою оголошуємо таке: на скликаному цьому сеймі закінчити справу [об'єднання] між князівством Литовським та королівством Польським в братерській любові і за згодою обох народів...»

церкви... обіцяє свої литовські й руські землі навек приєднати до королівства Польського»	
У якому місті було надруковано книгу, згадану в уривку з історичного джерела: «Усесильною правицею Всевишнього Бога, задумом і старанням благочестивого князя Костянтина-Василя.., який звелів улаштувати дім для друкування книг, а до того ж і дім для читання дітей у своєму славному місті... І вибравши знавців божественного писання, грецької, латинської та руської мов, поставив їх навчати дітей. Із цієї причини надрукована ця книжка для першого дитячого навчання многогрішним Іоанном Федоровичем»?	Острозі
Який документ містив такі положення: «Оскільки козацька сваволя так розійшлася, що для приборкання її довелося рушити наші війська й битися з козаками, і розгромити їх... — тому на вічні часи позбавляємо козаків старшинства, всяких старовинних судових установ, права, доходів й інших відзнак, набутих ними за вірні послуги від наших предків і тепер унаслідок заколотів утрачених, і бажаємо тих, кого живих зберегло воєнне щастя, мати в стані простого народу, оберненого в холопів...»?	«Ординація Війська Запорізького...»
Про яку подію йдеться в уривку з історичного джерела? «Коронний гетьман Карл Ходкевич, верхи на коні, стояв біля свого шанця, коли примчав гонець зі звісткою, що козаки з кількома польськими загонами захопили вже табір Османа і що для остаточної перемоги бракує тільки підмоги... Після несподіваного вторгнення запорожців у табір Османа турків охопила паніка: люди всіх станів були в невимовній тривозі, а сам Осман, який	Хотинську битву 1621 р.

ще так недавно гадав, що нема на світі нікого могутнішого за нього, тепер на власні очі бачив усю непевність свого становища».	
Про які події української історії йдеться в уривку з історичного джерела? «Після несподіваного вторгнення запорожців у табір Османа турків охопила паніка: люди всіх станів були в невимовній тривозі, а сам Осман, який ще так недавно гадав, що нема на світі нікого могутнішого за нього, тепер на власні очі бачив усю непевність свого становища».	Події Хотинської війни
Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела? «Не будучи українцем за походженням, усе своє життя присвятив служінню Україні, ставши для прийдешніх поколінь одним із символів української національної ідентичності. Посівши митрополичу кафедру забороненої православної церкви, домогся від королівської влади її легалізації. Заповідав не ставити йому після смерті ніяких пам'ятників, хоча сам, ще при житті, створив собі пам'ятник – Київську Академію».	П. Могила
Упродовж якого періоду відбувалися події, описані в уривку з історичного джерела: «...Хто ж затримає народ, коли в нього так закрутилися колеса свавілля, що їх ніяким чином не можна стримати!.. Переконався я про це під Кумейками: зимою знищив Павлюка, на весну, незважаючи на такий великий розгром, ожив Острянин. Розгромив я Острянина – зразу ж було обрано керівником Гуню, і я двадцять тижнів вів із ним війну та ледве привів до послуху зброєю і немалим пролиттям крові!...»?	1637-1638 рр.

Із якого приводу турецький султан звернувся до послів Речі Посполитої? «Чи ви збожсєволіли! Хто і коли міг мені протистояти? Мене бояться Персія і венеціанці, у мене просять помилування іспанці, німці дають все, що скажу. Увесь світ тремтить переді мною!»	Нападу козаків на Стамбул у 1615 р.
Хто очолив повстання, про яке йдеться в уривку з історичного джерела: «Року 1637 козаки зібралися... і вирушили на Кумейки супроти ляхів, але під Кумейками коронний гетьман Конєцпольський, вдавшись до підступу, здолав козаків...»?	Павло Павлюк
Наведений уривок народної пісні можна використати як джерело для вивчення: Була Варна здавна славна. Славнішії козаченьки, Що тої Варни дістали І в ній турків забрали. (з народної пісні)	Доби героїчних походів
Про що йдеться в наведеному уривку з твору Самійла Величка? «Козаки, хоч і мали з поляками багато жорстоких змагань, обіцяли залишитися вірними їм, аби лише їм повернули старі статuti і закони. Поляки це їм обіцяли, однак не дотримали слова, що озлобило козаків. Не згадуючи про інші образи, що їм учинено, скажу тільки, що від них відібрали багато храмів грецької віри. Навіть гетьманові Хмельницькому було вчинене велике безчестя. Король дарував був йому право побудувати деякі млини, та один шляхтич спалив їх, убив гетьманову дружину разом із сином».	Про причини і привід Національно-визвольної війни українського народу середини 17 століття під проводом гетьмана Богдана Хмельницького

У листі гетьмана Б. Хмельницького до польського короля Яна II Казимира йдеться про: «Вся перша війна почалася через Чаплинського, який, незважаючи на те, що я мав привілей короля, відібрав у мене хутір, та ще й мені погрожував смертю, і увесь цей вогонь спалахнув через нього».	Привід Національно-визвольної війни
Уривок якого документа наведено в уривку з джерела? «Дозволяємо і призначаємо організувати реєстрове військо в числі 20 тисяч чоловік. Це військо гетьман і старшина повинні набрати і записати в реєстр, і вони мусять перебувати тільки в маєтках його королівської милості, що містяться у воєводстві Київському, не маючи нічого до воєводств Брацлавського і Чернігівського. А маєтки шляхетські мусять лишатися вільними, і в них реєстрові козаки ніде не повинні лишатися».	Білоцерківську угоду
Які наслідки мала подія, про яку гетьман Б. Хмельницький писав таке: «І над ним самим, гетьманом, кримський цар велике зло вчинив: прийшов на допомогу, допомоги не вчинив, і на чому присягав, у всьому зрадив, і його, гетьмана, взявши від козацького табору, відвіз у далекі місця і до війська не відпускав невідомо для чого, і тримав у себе з тиждень»?	Поразка козацького війська і битві під Берестечком
Які події викликали поведінку Б. Хмельницького, яку описали московські послы Батурлін і Михайлов у звіті цареві? «А гетьман Богдан Хмельницький, як шалений..., заволав і мовив: “Уже, діти, про те не печальтеся! Я то відаю по тому учинити — треба відступитися від руки царської величності”. І запалився так, як не годиться православним християнам поступати».	Укладання польсько-московського Віленського перемир'я

Коли відбулася подія, описана в уривку з історичного джерела? «Увесь народ... вся чернь вітала його. Академія вітала його промовами та вигуками як спасителя народу від рабства польського, як Мойсея, вбачаючи в імені Богдан добрий знак і називаючи його: Богом даний. Патріарх Єрусалимський надав йому титул найсвітлішого князя».	Грудень 1648
На що вказує автор документа про події Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.? «... У католицькому християнському королівстві та вільній Речі Посполитій [народ] зазнає такого насильства, якого і в поганській неволі християни-греки не зазнають. Захоплено церкви, монастирі та собори, заборонено вільне виконання обрядів...»	Причини війни
У якому уривку з історичного джерела вказано привід до Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст.? «Зухвалий мій син Тиміш зібрав військо для того, щоб змусити до шлюбу дочку молдавського господаря. Застерігаю вашу королівську милість аби ви відступили з військом до польського кордону...» «Наш підданий гетьман Б. Хмельницький, майже поєднавши свої війська з угорцем Ракочієм, послав до Польської держави наказного гетьмана Ждановича, Богуна та інших начальників для спустошення...» «Царська величність наді мною... учинив немилосердя своє: помирившись з поляками, ...государ послав з Вільно проти нас, шведів і угорців полякам на допомогу 20 тис. ратних людей...»	«Уся перша війна почалася через Чаплинського, який, не зважаючи на те, що я мав привілей короля, відібрав у мене хутір та ще й мені погрожував смертю, і увесь цей вогонь спалахнув через нього...»

«Уся перша війна почалася через Чаплинського, який, не зважаючи на те, що я мав привілей короля, відібрав у мене хутір та ще й мені погрожував смертю, і увесь цей вогонь спалахнув через нього...»	
Що спричинило події, про які йдеться в уривку з історичного джерела? «Наш підданий гетьман Богдан Хмельницький, майже поєднавши свої війська з угорцем Ракочієм, послав до Польської держави наказного гетьмана Антіна Ждановича, і Богуна, й інших начальників для спустошення...»	Укладання Віленського перемир'я (1656 р.)
Хто з козацьких провідників проголосив таку програму своїх дій: «Правда то, що я лихий, малий чоловік, але мені то Бог дав, що я єсть єдиновладцем і самодержцем руським! Виб'ю з лядської неволі руський народ увесь! Перше я за свою шкodu і кривду воював — тепер буду воювати за нашу православну віру! ...За границю на війну не піду! Шаблі на Турків і Татар не підійму! Досить маю на Україні, Поділлі і Волині... тепер досить достатку і пожитку в землі й князівстві моїм — по Львів, по Холм і Галич»?	Б. Хмельницький
Про яку битву Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. йдеться в уривку з історичного джерела? «Травня... в 16 день зранку в гетьмана Миколая Потоцького... з татарами і з козаками був бій. І татари... і козаки навмисно, поманивши невеликими людьми, стали нібито від тих ратних польських людей втікати, а... гетьман Потоцький зі своїм військом кинувся за ними... І гетьмана... і польських ратних	Корсунську битву

людей... в тих тісних місцях з ровів спішно всіх побили і в полон побрали».	
У якому році відбулася подія, описана в уривку з історичного джерела? «Бачу зле, бо віддав Хмельницький всіх нас у неволю московському цареві... Сам з військом козацьким присягнув і місто Київ силою під мечем каранєм до того привів, що присягли всі... Отець митрополит і архімандрит київські ще не присягли і присягати не хочуть. Вони заявили, що швидше помруть... і твердо стоять на цьому...»	1654 р.

II частина

В даній частині подано уривки за такими темами:

В даному тесті представлена більшість уривків з історичних джерел, які зустрічаються на НМТ та ЗНО на такі теми:

- Козацька Україна наприкінці 50-х - у 80-ті рр. XVII ст.
- Українські землі наприкінці XVII ст - XVIII ст
- Українські землі у складі російської імперії наприкінці XVIII ст у першій половині XIX ст
- Українські землі у складі російської імперії наприкінці XVIII ст у першій половині XIX ст
- Українські землі у складі російської імперії наприкінці XVIII ст у першій половині XIX ст
- Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII ст у першій половині XIX ст
- Культура України кінця XVIII - першої половини XIX ст.
- Українські землі у складі російської імперії у другій половині XIX ст
- Українські землі у складі Австро-Угорщини у другій половині XIX ст

<i>Який період козацької доби історії України характеризує тогочасний вислів: «що козак, то був полковник, що сотник — то гетьман»?</i>	«руйнування» Української козацької держави — Гетьманщини
<i>Оборону якого міста описано в уривку з історичного джерела: «Понад місяць тривала</i>	Чигирин

облога, місто запекло боронилося, ніби знало, доки стоятиме велична столиця гетьмана Богдана, доти й житиме віра в те, що минуться незгоди?»	
Про які події йдеться в уривку з історичного джерела? «На Україні настала тепер лиха година. Було таке безладдя, що кожний робив, що хотів. Із заходу шарпали Україну польські війська; з півночі й від сходу — московські..., а з півдня набігали турки й татари. До того ще Україна розділилась на дві частини: Лівобережну й Правобережну (від ріки Дніпра). На Лівобережній вибрали одного гетьмана, на Правобережжі — іншого».	період Руїни Української козацької держави
Яку назву отримали події, описані в уривку з історичного джерела? «На Україні настала тепер лиха година. Було таке безладдя, що кожен робив, що хотів. Із заходу шарпали Україну польські війська; з півночі і від сходу — московські..., а з півдня набігали турки й татари. До того ще Україна розділилася на дві частини... На Лівобережжі вибрали одного гетьмана, на Правобережжі — іншого».	Руїна
Який гетьман звернувся з таким маніфестом до європейських дворів? «...Та зрада підступної Москви слідна в усьому: вона готує нам ярмо — насамперед домашньою, громадянською війною, тобто нашою власною зброєю, без ніякої нашої вини. ...тепер примушені підняти законну оборону та вдатися до сусідів з проханням про допомогу для своєї свободи. Не в нас лежить причина війни, що розгорілася...»	І. Виговський

Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела? «Сподвижник Б. Хмельницького, полковник. Відмовився скласти присягу на вірність московському цареві. Підтримав курс гетьмана І. Виговського на незалежність від Москви, проте виступив проти Гадяцького договору (1658 р.), піднявши повстання на Правобережній Україні. Згодом заперечував зближення з Туреччиною»	Івана Богуна
Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела? «Зміцнивши свої позиції на Правобережжі, відчуваючи підтримку могутньої держави, на чолі війська переходить на лівий берег Дніпра. Після вбивства козаками Івана Брюховецького його проголошують гетьманом усієї України».	П. Дорошенка
За якого гетьмана відбулися події, описані в уривку з історичного джерела? «Турецький султан... свої сили зібрав і послав... під Чигирин. Ті бусурманські сили доставали його різними способами, приступами, страшною вогняною стрільбою, гранатами, підкопами... протягом тривалого часу силкуючись злий намір свій виконати, але велику загибель собі там знайшли...»	І. Самойловича
Якому гетьману присвячено такі рядки історичної пісні: «Братовбивчі чвари, спори Обертають край в руїну, / Ти зложив свої клейноди	П. Дорошенку

І покинув Україну. І на чужині московській Світлий муж наш помирає, Був він “Сонцем на Руїні” І таке ім'я в нас має...»	
Позицію якого гетьмана відображено в уривку з джерела? «Без крайньої, останньої потреби я не переміню моєї вірності до царської величності... Доки не побачу, що царська велич не в змозі буде захищати не тільки України, але і всю свою державу від шведської потенції».	І. Мазепи
Яким роком датується цитований документ? «... Отож ми, генеральна старшина, кошовий Отаман і все Військо Запорозьке домовилися і постановили з ясненьом гетьманом... щоб із тими всіма генеральними особами мають радитися гетьман і його наступники про... всілякі справи, нічого без їхнього дозволу й поради не чинити... У гетьманській резиденції тричі на рік має збиратися генеральна Рада: на Різдво, Великдень і Покрову. Між Радами Україною правитиме гетьман із генеральною старшиною».	1710 р.
Про яке місто йдеться в уривку джерела: " Цар прагнув помститися Мазепі і наказав Менишкову негайно зруйнувати його столицю. Менишков напав на неї та здобув її"	Батурин
Коли відбулися описані нижче події? «...За кілька днів після приєднання козацького головнокомандувача графа Мазепи до шведів князь Менишков на чолі численного війська й артилерії	у першій половині XVIII ст.

пішов на Батури́н, резиденцію гетьмана Мазепи... Здобувши місто силою, Меншиков піддав усе живе мечу та вогню...»	
<i>В уривку з джерела наведені мотиви, що спонукали:</i> «В Україні король дістане 20000 козаків, що будуть готові битися, щоб скинути з себе російське ярмо. Україна дуже врожайна й багата країна... Козаки на своїх легких конях можуть вести воєнну акцію в російському запіллі і тим самим можна зліквідувати дальші пожежі. Звідси відкривається дорога до Московії. Можна мати вільну руку в Польщі.»	Шведського короля Карла XII повернути сої війська на території Гетьманщини
<i>Прочитайте уривок джерела і дайте відповідь:</i> «Якщо у діях Ясновельможного гетьмана буде помічено щось несумісне з правами та вольностями, шкідливе та некорисне для Вітчизни, тоді Генеральна Старшина, полковники і генеральні радники будуть уповноважені вільними голосами чи приватно або, якщо виникне така необхідність, й публічно на раді висловити Його Вельможності докір щодо порушення прав та вольностей без осудження та найменшої образи високої честі. На ті докори Ясновельможний гетьман не має ображатися та мститися, а навпаки, намагатися виправити недоладності» <i>Уривок з джерела відображає положення</i>	«Пактів і конституції Війська Запорозького»
<i>У якому уривку з історичних джерел відображено одне з положень</i> «Пактів й Конституції прав і вольностей Війська Запорозького» (1710 р.) П.	«...жалуючи підданих своїх, малоросійський

Орлика?

народ..., при
гетьмані в Глухові
для управління і
для іншого, що в
прохальних
пунктах гетьмана
Хмельницького
написано..., бути
колегії»

«У гетьманській
резиденції тричі на
рік має збиратися
Генеральна Рада:
на Різдво,
Великдень,
Покрову. Між
Радами Україною
правитиме
гетьман з
генеральною
старшиною»

«Посли, які здавна
до Війська
Запорозького
приходять,
гетьману
приймати та про
це царську
величність
повідомляти. З

	турецьким султаном і польським королем без указу царської величності зносин не мати» «...Іван Мазепа, законний князь України, ...не може бути позбавлений влади у цьому князівстві до його смерті... стани України зберігатимуть всі вольності згідно зі своїми правами»
<i>Установіть правильний варіант послідовності подій.</i> <i>А «Нам стало відомо, що ворог наш, король шведський, бачачи виснаження сил своїх і не маючи надії збройно проти наших... військ стояти і перемогу... здобути..., бажаячи швидким і лукавим походом випередити військо наше, в Малоросійський край за запрошенням і присиланням зрадника Мазепи ввійшовши, його завоювати і, взявши найвідоміші міста, в них засісти, а потім цю землю тяжкими данями, податками і полоненням людей аж до остаточного розорення довести...»</i>	А-Г-В-Б

Б «Ваша величносте, мушу сказати Вам, що я добре бачу, як Ви без будь-яких підстав, а лише через лихі намови добродія Менишкова хочете погубити мою Батьківщину... І хай краще я помру найлютішою смертю, аніж побачу страшне видовище повної загибелі мого народу» В «Це робиться для вашого блага... бути під російським судом і управлінням, щоб тим самим малоросійському народові всі неправі суди і марні тяготи припинені були» Г «У гетьманській резиденції тричі на рік має збиратися Генеральна рада: на Різдво, Великдень і Покрова. На ній, окрім названих вище представників, мають бути послы Запорозького Низового війська, тобто Січі...»	
Коли відбулася подія, описана в уривку з історичного джерела? «І для того з обов'язку, що належить нам, піклування про благо і велич Вітчизни, прагнучи користь і безпеку його утвердити, як і рівно мати засіб, назавжди віддаляючий неприємні причини, що збурюють вічний мир між імперіями Російською і Османською укладений, який ми назавжди зберегти щиро бажаємо, не менш і в заміну і відшкодування збитків наших, вирішили ми взяти під державу нашу півострів Кримський, острів Тамань і всю Кубанську сторону».	1783 р.
«Розбійництво було з давен-давня нерозлучним товаришем хлопської неволі. Поневолений, битий,	опришків

скривджений підданий, не можучи знайти ніде
полегші ані справедливості, тікав у ліси, в гори,
приставав до купи таких самих одчайдухів і, хоч
чув над собою в кожній хвилі загрозу смерті,
все-таки рад був хоч під тою загрозою прожити
свобідно, а надто ще мститися на своїх
кривдниках», — так Іван Франко характеризує
діяльність:

Який уривок вказує на причини Коліївщини?

«Бунт в Україні та
Подолії селян із
гайдамаками слід
вважати наслідком
Барської
конфедерації,
оскільки той
фанатизм
католиків
викликав у наших
єдиновірних
[православних]
жорстокий
супротив...»
«Цього року...
пішов до Умані
Залізняк, де
зібралось людей з
рушницями
чоловік до тисячі,
...а уманський
сотник І. Гонти...,

прибувши до
Залізняка,
оголосив, що він
має козаків до
чотирьохсот...»
«Нашому
генералу-поручику
Текелю з
довіреними
нашими
військами... без
будь-якого опору з
боку козаків, тому
що були оточені з
усіх боків... у
цілковитому
порядку...
найспокійнішим
чином виконати
доручену йому
справу, уникаючи,
наскільки це
можливо,
кровопролиття...»
«Того ж року козак
Наливайко,
зібравши військо
козаків, перш за
все об'явився був
на Поділлі, у

	Волохах, вдерся в Турецькі землі, потім, повертаючись до Польщі, сплюндрував маєтки пана Калиновського...»
Прочитайте уривок з історичного джерела та дайте відповідь на запитання. «...нашому генерал-поручику Текелію з довіреними нашими військами... без будь-якого опору з боку козаків, тому що були оточені з усіх боків... у цілковитому порядку ...найспокійнішим чином виконати доручену йому справу, уникаючи, наскільки це можливо, кровопролиття...» Яке доручення виконав генерал?	зруйнував Запорозьку (Нову) Січ
На могилі якого історичного діяча викарбувано такі рядки: «Здесь погребено тело в Бозе почившего кошевого атамана казаков бывшей некогда Запорожской грозной Сечи, сосланного в сию обитель в 1776 году на смирение. Будучи освобожден, сам не пожелал оставить обитель, в коей обрел душевное спокойствие»?	П. Калнишевського

У якому
уривку з історичного джерела йдеться про роль і
місце в українській культурі зображеного діяча?

«Він став
самобутнім виявом
імпресіонізму в
літературі,
вдаючись до
аналізу
психологічного
стану своїх героїв.
Його творчість
остаточно розвіяла
сумніви, чи зможе
українська
література стати
великою
літературою...»

«З його ім'ям
пов'язаний поворот
до нового
літературного і
культурного
розвитку. Його
славу зачинателя
нової української
літератури,
доповнює слава
«батька»
українського
театру...»
«Він був сином
мужика і став

	володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові... шляхи книжним ученим...» «Будучи останнім представником поезії українського бароко, він став предтечею нової української літератури, просякнувши її ідеями гуманізму та Просвітництва...»
До якого періоду розвитку українського руху в Російській імперії належить уривок із записів М. Костомарова? «... Мені було прикро, що така чудова мова залишається без будь-якої літературної обробки і зверх того зазнає зовсім незаслуженої зневаги. Я всюди чув грубі вибрики і насмішки над хохлами не тільки від великоросів, але навіть і малоросів вищого класу, які вважали дозволеним знущатися над мужиком... Таке ставлення до народу і його мови мені здалося приниженням людської гідності».	початку національного відродження

Програмні положення якої організації були викладені в книзі, уривок із якої наведено? «На її зміст вплинули історичні та політичні концепції “Історії русів”, поезії Т. Шевченка, ідеологія панславізму, європейські ідеї романтизму, утопічного та християнського соціалізму та декабристський рух на Україні. Назва та стиль були запозичені з “Книг польського народу і польського пілігримства” А. Міцкевича. Незважаючи на запозичення, вона була оригінальним документом української політичної думки».	Кирило-Мефодіївське братство
Яка організація в своїх документах задекларувала такі ідеї діяльності? «...політичне об’єднання слов’ян є тією справжньою метою, до якого вони повинні прагнути. ...при об’єднанні кожне слов’янське плем’я [українці, росіяни, білоруси] повинно мати свою самостійність. Визначаємо, що кожне плем’я повинно мати народне правління і дотримуватися повної рівності співгромадян... Має існувати спільний Слов’янський собор з представників всіх племен. ...правило “Мета виправдовує засоби” визнається безбожним».	Кирило-Мефодіївське братство
Програмний документ якого товариства містить наведене історичне джерело? «Визначаємо, що при об’єднанні кожне слов’янське плем’я повинно мати свою самостійність і ввійти в федерацію, а такими племенами вважаємо: південно-русів (українців), північно-русів (росіян), білорусів, поляків, чехів зі словенцями, лужичан, ілліросербів	Кирило-Мефодіївське братство

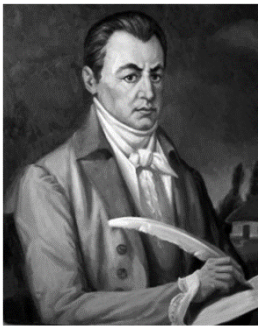
з хуруганами (хорватами) і болгар. ...кожне плем'я повинно мати народне правління і дотримуватися повної рівності співгромадян за їх народженням, християнським віросповіданням і станом...»	
Про який період дослідження української історії йдеться у фрагменті джерела? «Всюди стараюсь розишукувати свідоцтва, що відносяться до української історії, але мало їх знаходжу. До цього часу не маємо повної історії нашої батьківщини. Вірні і важливі сліди її погубилися завдяки спустошенню нашої країни... Дослідник цієї історії знаходить для себе перепони й кидає перо». (О. Полетика)	середина XVIII ст.
Після якого польського повстання російський цар, перебуваючи у Польщі, виголосив таку промову: «Вам доведеться, панове, обирати між двома шляхами: або наполегливо мріяти про незалежність Польщі, або жити спокійно і вірнопіддано під моїм правлінням. Якщо ви будете вперто плекати мрію окремої національності... я зруйную Варшаву і, звичайно, не я її буду відбудовувати?»	1830—1831 рр.
Яка подія спонукала до дій, описаних в уривку з історичного джерела? «...Скликано “Собор руських учених” — усіх прихильників культурного та національного розвитку Галицької України... “Собор” уважав конче потрібним, щоб була усталена одна одностайна граматика й одностайний правопис для всього “руського народу в Австрії й Росії”».	«Весна народів» »

<i>Яка організація звернулася до українського народу в 1848 р. із такою відозвою? «Але тепер, коли для всіх блиснуло сонце волі, пробудився і наш український лев і гарне нам ворожить майбутнє. Встаньте, браття, але не до звади й негоди! Будьмо тим, чим бути можемо, будьмо — Народом!»</i>	Головна Руська Рада
<i>Яку мету ставили перед собою діячі «Руської трійці», створюючи «Русалку Дністрову»? «Я випробовував свої сили руською мовою, оскільки це моя рідна мова, яка значно відрізняється від мови церковної і великоруської (московської), і хотів заложити наріжний камінь для її дальшого розвитку і тим самим зарадити нестачі руської літератури. У час написання статей моїм головним наміром було сприяння розвитку руської мови і літератури цією мовою...»</i>	прагнули довести існування окремої української мови і сприяти її розвитку
<i>Що спричинило оприлюднення цитованого документа?</i> <i>«...Ми, Катерина II, імператриця всеросійська... Об'являємо всім нашим людям, які живуть в... Речі Посполитій, зокрема у воєводствах Київському, Подільському, Брацлавському, Волинському... Ми змушені з жалем прийняти до відома, що... кріпаки, відкинувши послух владі і їхнім панам допустились [бунту]... внаслідок обману розбишак, які видають себе частиною Війська Запорозького...»</i>	Коліївщина
<i>У якому регіоні України відбувався селянський рух, про який ідеться в уривку з документа? «...Що ж стосується підбурювання тутейших підданих, то його треба приписати... головним чином</i>	Північній Буковині

Лук'янові Кобилиці, який поширив між ними ідею, що вони вільні й мусять відібрати у дідичів ліси. Для обґрунтування цього твердження Кобилиця оповідав підданим, що він має цісарський патент, який забезпечує населенню... ці свободи».	
На яку соціальну проблему початку XIX ст. вказує селянин у своїй розповіді? «Жилося людям однаково тяжко, хоч пани були в нас різні: австрійські, румунські, мадярські... Гнобили наших односельчан, як хотіли. Від рана до пізнього вечора гнули люди спину на панів, знемагали від тих буків, котрих давали щоденно. Ліпше смерть була, ніж таке собаче життя. Всі тільки й говорили про панищину, коли вже її не буде. Богу молилися і волі просили».	злиденне становище селян
Про якій твір йдеться в уривку з історичного джерела? «Бувають в історії народів дати, які немовби розривають надвоє їхнє життя й кладуть межу високу посеред рівного шляху історичних подій... Ми маємо таку історичну дату – це... рік 1798-й. Того року прилетіла перша ластівка українського національного відродження – невеличка книжка, од якої початок нового українського письменства рахуємо...»	«Енеїда» І. Котляревського
Прочитайте уривок з історичного джерела та дайте відповідь на запитання. «Замість того, щоб довічно відчувати благоговійні почуття до осіб августійшої фамілії... писав вірші малоросійською мовою найобурливішого змісту... З його віршами в Малоросії могли виникати та укорінятися думки про... можливість існування України як окремої	Т. Шевченка

держави. ...за підбурливий дух і зухвалість, що виходила за всякі межі, його потрібно визнати одним з найнебезпечніших злочинців...
призначити рядовим в Оренбурзький окремий корпус». Кого влада вважала «найнебезпечнішим злочинцем»?

У якому уривку з історичного джерела йдеться про роль і місце в українській культурі зображеного діяча?

«Він став самобутнім виявом імпресіонізму в українській літературі, вдаючись до аналізу психологічного стану своїх героїв. Його творчість остаточно розвіяла сумніви, чи зможе українська література стати великою літературою...»
«З його ім'ям пов'язаний поворот до нового літературного і культурного розвитку. Його славу зачинателя нової української

літератури,

доповнює слава

«батька»

українського

театру...»

«Він був сином

мужика і став

володарем у

царстві духа. Він

був кріпаком і став

велетнем у царстві

людської культури.

Він був самоуком і

вказав нові, світлі і

вільні шляхи

професорам і

книжним

ученим...»

«Будучи останнім

представником

поезії українського

бароко, він став

предтечею нової

української

літератури,

просякнувши її

ідеями гуманізму

та

Просвітництва...»

«Не допускати ввозу в межі імперії... яких би то не було книг і брошур, що видаються за кордоном на малоруському наріччі; друкування й видання в імперії оригінальних творів і перекладів на тому ж наріччі заборонити, за винятком тільки: а) історичних документів і пам'яток і б) творів красного письменства... заборонити також різні сценічні вистави й читання на малоруському наріччі, а також і друкування на ньому текстів до музикальних нот; припинити видання газети «Київський Телеграф»». Фрагмент із якого історичного документа наведено?	Емського указу імператора Олександра II
Про яку організацію йдеться в уривку з історичного джерела: «...Переважно досліджує губернії Київського освітнього округу в усіх тих аспектах, що є предметом занять Товариства, і особливо дослідження зі статистики та етнографії... відшукує й доводить до відома вже зібрані й ті, що зберігаються в місцевих архівах, відомості про край, розглядає їх, вирішує, як їх використати для науки...»?	Південно-Західний відділ Російського географічного товариства
Про якого історичного діяча йдеться у наведеній характеристиці? «У відповідь на звинувачення у зраді польських інтересів він опублікував на сторінках журналу «Основа» статтю під заголовком «Моя сповідь», у якій закликав шляхтичів-поляків, які живуть в Україні й хочуть бути чесними перед собою, повернутися до українського народу, якого колись зреклися їхні предки».	В. Антоновича

Програмні положення якої організації наведені в уривку з історичного джерела? «...Ми, свідомі Українці, рішуче й назавжди пориваємо зв'язок з українофілами. Ми, свідомі Українці, оддаємо всі наші сили на творення української культури, на соціально-політичне визволення поневоленого українського народу. Ми вживаємо тільки українську мову. Ми працюємо тільки для українського народу. Ми мусимо агітувати за наші думки, переводячи в життя, між іншим, і тим, що кожен повинен на протязі року вивчити грамоти по українському не менше двох членів для нашої організації».	«Братства тарасівців»
Чиї погляди відображено в уривку з документа? «У майбутньому Слов'янському Союзі, у який ми віримо і на який сподіваємося, наша південна Русь повинна становити окрему державну цілість на всьому просторі, де нарід говорить українською мовою зі збереженням єдності (із Росією), заснованої не на згубній, мертвій централізації, але на власній свідомості рівноправності й своєї власної користі... Нехай же ні росіяни, ні поляки не вважають своїми земель, заселених нашим народом».	громадівців
Яке видання ставило перед собою таку мету: «...усебічне й неупереджене вивчення Південноросійського краю, усвідомлення його потреб, критичний погляд на себе в минулому й сучасному, громадська користь. Загальнолюдська просвіта в застосуванні до місцевих умов краю буде керівною ідеєю редакції...»?	журнал «Основа»

« Русь Галицька, Угорська, Києвська, Московська, Тобольська і .. під виглядом етнографіческим, лексикальним, літературним, обрядовим єсть одна та же самая Русь» - це точка зору :	москофілів
У якому році відбулась описана подія? «Зваживши, що теперішні економічні, політичні та культурні потреби нашого простого народу й інтелігенції такі, що обидві наші старші партії — народовська і москвофільська... не в змозі заспокоїти тих потреб, — ми, русько-українські радикали ... виступаємо отсе як нова партія...»	1890 р.
Для представників якої суспільно-політичної течії другої половини XIX ст. були характерні такі погляди? «Ми не можемо більше китайським муром відділяти себе від наших братів, відкидаючи мовні, літературні, релігійні та етнічні зв'язки, що єднають нас з усім російським світом...» «Немає ніякого окремого українського народу, є єдина й неподільна російська народність від Карпат і до Камчатки, і є єдина російська мова...» «Якщо нам судилося потонути, то краще зробити це в російському морі, ніж у польському болоті...»	москвофілів
Який регіон України так характеризує М. Грушевський? «В останнє десятиріччя XIX ст., незважаючи на власні досить важкі умови національного і економічного існування, стає центром українського руху і щодо українських земель Росії відіграє роль культурного арсеналу, де створювалися і вдосконалювалися засоби національного культурного та політико-громадського відродження українського	Східну Галичину

народу».	
Хто були засновниками й керівниками організації, уривок із програми якої наведено? «Зваживши, що теперішні економічні, політичні й культурні потреби нашого простого народу та інтелігенції такі, що обидві наші старші партії — народовська і москвофільська, — при своїх основах і цілях, не в змозі заспокоїти тих потреб — ми, руськоукраїнські радикали, порозумівшись приватно в днях 4 і 5 н. ст. жовтня 1890 р., виступаємо отсе яко нова партія під назвою РуськоУкраїнська радикальна партія...»	М. Павлик, І. Франко
Про якого історичного діяча йдеться? «Письменник, учений, громадський і політичний діяч. У 1875 р. закінчив Дрогобицьку гімназію, навчався у Львівському, Чернівецькому та Віденському університетах. Із 1894 р. очолював філологічну секцію, а з 1898 р. також етнографічну комісію НТШ, редагував «Літературно-науковий вісник». Стояв біля витоків Української радикальної партії. Свої твори почав друкувати на початку 1870-х рр. Залишив значну поетичну, прозову, публіцистичну спадщину».	І. Франка
Які положення були характерні для поглядів москвофілів у другій половині XIX — на початку XX ст.?	«Немає ніякого окремого українського народу, є єдина й неподільна російська

**народність від
Карпат і до
Камчатки, і є
єдина російська
мова...»**

**«Негайну
дерусифікацію
пролетаріату!»,
«...від російської
літератури, від її
стилю українська
поезія повинна
тікати
якнайшвидше»
«Розмови про
переваги
російської
культури і
висування
положення про
неминучість
перемоги більш
високої російської
культури над
культурами більш
відсталих народів
— українського,
азербайджанського
та ін. — є ні що
інше, як спроба**

закріпити
панування
великоросійської
національності»
«...визнаючи, що
доля всіх народів
Росії міцно
зв'язана... ми
рішуче ставимось
проти замірів
самовільного
здійснення
автономії
України...»
«Якщо нам
судилося потонути,
то краще зробити
це в російському
морі, ніж у
польському
болоті...»
«Ми не можемо
більше
китайським муром
відділяти себе від
наших братів,
відкидаючи мовні,
літературні,
релігійні та етнічні
зв'язки, що

	єднають нас з усім російським світом...» «Рішуче борючись проти пережитків російського шовінізму, партія мусить водночас боротися і проти українського шовінізму»
--	---

III частина

В даній частині подано уривки за такими темами:

- Культура України в другій половині XVIII ст.- першій половині XIX ст
- Українські землі у складі Російської імперії в 1900-1914 рр.
- Українські землі у складі Австро-Угорської імперії в 1900-1914 рр.
- Україна в роки Першої світової війни
- Початок Української революції
- Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності

У якому році було оприлюднено звернення до населення західноукраїнських земель, подане в уривку джерела? «Не бути більше підневільної Русі. Надбання Володимира Святого, земля Ярослава Осмомисла, князів Данила і Романа, скинувши ярмо, підніме знамено єдиної, великої, неподільної Росії. Звільнені руські брати!.. Не вбачаючи свого щастя в утиску іноземців, як це робили [австрійці], спрямуйте меч свій на ворога, а серця свої зверніть до Бога з молитвою за Росію, за російського царя!»	1914 р.
Виділіть діяча української культури, про якого йде мова: «Значення його мистецтва для української музики таке саме, як Глінки для росіян, Шопена для поляків, Сметани для чехів чи Гріга для	М. Лисенко

норвежців. Бо крім «Запорожця за Дунаєм» справді мистецької музики до нього не було...»	
Виділіть діяча української культури, про якого йде мова: «Перлини народного мелосу («Щедрик») у його хорових композиціях набули нового звучання. Virізнюючись природністю руху голосів, ювелірною шліфовкою деталей, вони й донині є цікавими інтерпретаціями українських пісень...»	М. Леонтович
Про якого митця йдеться в уривку з історичного джерела? "На початку ХХ століття на оперних сценах світу царювали четверо чоловіків - Баттістіні, Карузо, Тітто Руффо, Шаляпін. І лише одна жінка спромоглася сягнути їхніх висот і стати врівень з ними. Найвимогливіші критики світу називали її "Незабутньою Аїдою", "Найчарівнішою Чіо-Чіо-Сан", "Вражаючою Валькірією"	С. Крушельницьку
Про кого цитата І. Франка? Чим він був для України, для розвою її громадського та духовного життя, се відчуває кожний, хто чи то бачив на сцені, чи хоч би лише читав його твори; се розуміє кожний, хто знає, що він був одним із батьків новочасного українського театру, визначним артистом та при тім великим драматургом, якому рівного не має наша література.	Івана Карпенко-Карого

Які зміни в суспільному житті Наддніпрянської України відбулися після оприлюднення цитованого документа? «Від заворушень, що виникли, може з'явитися загроза цілісності та єдності держави загальноросійської... До обов'язків уряду Ми віднесли виконання непохитної Нашої волі: 1) дарувати населенню непорушні основи громадянської свободи совісті, слова, зібрань і союзів ...»	розгортання мережі осередків товариства "Просвіта"
Що стало причиною соціально-економічних змін, охарактеризованих в уривку з історичного джерела: «Якщо в 40 губерніях Європейської частини Росії на 1 січня 1916 р. з общини вийшло близько 24 % господарств, то в Південній Україні цей показник становив 34,2 %, а в Правобережній Україні- 50,7 %»?	проведення столипінської реформи
Який напрям політики царського уряду щодо України розкриває уривок з джерела : "Українська мова непридатна для створення рідної малоросам обласної культури.....підручники та книги на українській мові не тільки не -корисні, але й небезпечні....."	великодержавний шовінізм
Які зміни в суспільному житті Наддніпрянської України відбулися після оприлюднення цитованого документа? «Від заворушень, що виникли, може з'явитися загроза цілісності та єдності держави загальноросійської... До обов'язків уряду Ми	поява перших українських періодичних видань

віднесли виконання непохитної Нашої волі: 1) дарувати населенню непорушні основи громадянської свободи совісті, слова, зібрань і союзів ...»	
Це звернення з'явилося у роки "Загальні збори Катеринославського українського товариства "Просвіта" віддають українську парламентську партію, бажаючи їй здобуття сил задля визволення пригніченого тридцятимільйонного українського народу, здобути йому землю і волю, допомогти йому стати самостійним розпорядником на своїй власній землі..." -	революції 1905-1907 рр.
Кому з діячів українського визвольного руху найбільш імовірно могло належати таке висловлювання? «Час вишиваних сорочок... минув і ніколи вже не вернеться. Українська інтелігенція стає до боротьби кривавої і безпощадної. Вона вірить в сили свої і вона виповнить свій обов'язок. Вона виписує на своєму прапорі ці слова: "Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат аж до Кавказу... Наша нація ступила на новий шлях життя, а ми мусимо стати на її чолі, щоб вести до здійснення великих ідеалів"... Державна самостійність єсть головна умова існування нації, а державна незалежність єсть національним ідеалом у сфері міжнаціональних відносин».	М. Міхновському

Про який документ йдеться в уривку з історичного джерела? «За рік після його оприлюднення діяло 15 українських видавництв і виходило майже 20 українських періодичних видань — від наукових і політичних до гумористичних і дитячих. Справжнім проривом стала поява газети “Хлібороб” у Лубнах та першої щоденної української газети “Громадська думка” у Києві».	«Маніфест...» імператора Миколи II від 17 жовтня 1905 р.
У якому році з'явилося наступне розпорядження міської влади «Війська монархії відходять на захід. За хвилю переможне російське військо ввійде до Львова. В цю мить закликаємо людність, аби заради Бога зберігали спокій, остерігалися переляку та нерозважливих вчинків, злих елементів.»	1914 р.
Яка країна з початком Першої світової війни окреслила свої стратегічні наміри наступним чином: «наша головна мета в цій війні полягає у довготривалому ослабленні Росії і тому, на випадок нашої перемоги, ми приступимо до створення незалежної від Росії Української держави. Маючи це на увазі, ми будемо підтримувати діяльність Союзу визволення України»?	Австро-Угорщина
У кампанії якого року під час Першої світової війни опинилась російська армія в становищі, описаному в уривку спогадів генерала М. Головіна:	1915 р

«...Важко словами передати весь драматизм становища. Тільки частина бійців, що перебувала на фронті, була озброєною, решта чекали смерті свого товариша, щоб так само взяти до рук гвинтівку. Вищі штаби змагалися у винахідництві, іноді досить невдало, тільки б як-небудь викрутитися з катастрофи»?	
Який підрозділ здійснював оборону гори Маківка в роки Першої світової війни? «...здавалося, гора рухається, дихає пеклом. Так минала година за годиною. Це був третій пам'ятний день московського наступу на Маківку. Змагалися дві сили. Одна сказала: візьму будь-якою ціною, а друга відповіла: ні за яку ціну не віддам...»	Українських січових стрільців (УСС)
З початком Першої світової війни Головна українська рада закликала українців	підтримати Росію й чесно "... не піддаючись на провокації, виконати свій обов'язок громадян Росії до кінця".
Де відбулися описані події? «Справжнє бойове хрещення Українські січові стрільці пройшли у квітні – на початку травня 1915 р. у боях за гору поблизу Славська. Кілька разів цей важливий пункт переходив із рук в руки. Лише ціною великих втрат російським солдатам вдалося закріпитися на горі, але в цей час розпочався загальний відступ росіян із Галичини».	Г. Лисоня

Про яку операцію російських військ Південно-Західного фронту часів Першої світової війни йдеться в документі? «У порівнянні з надіями, що покладалися на цей фронт навесні 1916 р., його наступ перевершив усі очікування. Він виконав поставлене завдання — врятувати Італію від розгрому... polegшив становище англійців і французів на фронті, змусив Румунію стати на наш бік і зіпсував усі плани й наміри австро-угорців і німців на цей рік»	Брусиловський прорив
Про який регіон йдеться в уривку з історичного джерела? «Перша світова війна принесла українським землям руйнацію господарства. В регіоні було; зруйновано понад 40% господарських та житлових будинків, понад 1,5 тис. промислових; споруд. Навіть; стратегічно важлива нафтова промисловість зменшила виробництво на; 1/3».	Галичину
Про який український форум В. Винниченко писав наступне: «Конгрес був першим кроком відродження нації по шляху державності. Будучи одночасно сильним організуючим і агітаційним засобом, він став першим підготовчим етапом утворенні як ідеї Української держави, такі в частковому переведенні її в життя»?	Український національний конгрес
Якому діячу належать такі факти біографії:	С. Єфремову

«Позитивно сприйнявши повалення царизму революцією 1917 р., став одним із ініціаторів створення Української Центральної Ради (УЦР). Став заступником голови УЦР, членом Малої ради, генеральним секретарем міжнаціональних справ у Генеральному секретаріаті УЦР. У червні 1917 р. очолив Українську партію соціалістів-федералістів»?	
Якій події В. Винниченко у своїх мемуарах дав таку оцінку: «воістину генеральний огляд революційних і національно-визвольних сил», «перший крок відродження нації на шляху державності», «перший камінь у будові української державності»?	проведенню Українського Національного конгресу пояснення В. Винниченко у своїх мемуарах дав таку оцінку: «воістину генеральний огляд революційних і національно-визвольних сил», «перший крок відродження нації на шляху державності», «перший камінь у будові української державності» проведенню Всеукраїнського Національного конгресу 5-7 квітня 1917 року: "скликались представники всіх партій, усіх організацій, усіх товариств, представники всіх клас,

	станів, представники від усіх пробуджених і не пробуджених. Все, що почувало себе українським, що відчувало необхідність єдності, все мало бути представленим на конгресі української землі" Володимир Винниченко. Відродження нації.
Прочитайте фрагмент історичного документа та визначте про що йде мова. «Пробувши кілька тижнів у Петрограді, втративши всяку надію одержати якусь відповідь від Временного Правительства, Делегація Центральної Ради після тих принижень, яких зазнала в передпокоях міністерських і Ради робітничих депутатів, повернулася, без всякої офіційної відповіді... до Києва. А в той час... Правительство, нарешті, вирішило й ухвалило одкинути домагання Української Центральної Ради». Описана в джерелі подія стала приводом до	оприлюднення Українською Центральною Радою Першого Універсалу
У якому Універсалі Української Центральної Ради міститься положення: «Віднині на території Української Народної Республіки існуюче право власності на землі поміщицькі й інші землі нетрудових хазяйств сільськогосподарського значення, а також	III Універсал

удільні, монастирські та церковні землі - скасовується»?	
До кого звертався С. Єфремов із «Листом без конверта» (19 лютого 1918 р.), уривок з якого процитовано: «Серед імен, власники яких нахвалялись обернути Київ в руїну... одне ім'я спиняє на собі увагу, від якого найбільшим жахом віє. Це ваше ім'я. ...серце України в залізних ле щатах задушила людина, яка носить прізвище... великого художника, що служив рідному краєві своїм майстерним пером... Я знав і любив вашого батька. Але я, не вагаючись, кажу: яке щастя, що він помер, як добре, що його очі не бачили й уші не чули, як син бомбардує красу землі нашої і кладе в домовину українську волю!»?	Юрія Коцюбинського
Установіть відповідність між назвами документів УЦР та уривками з них: ● I Універсал ● II Універсал ● III Універсал ● IV Універсал	"...не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають вибрані... Всенародні Українські Збори (Сойм)" I Універсал "...ми рішуче ставимось проти замірів самовільного

	здійснення автономної України до Всеросійського Учредительного Зібрання..." II Універсал "Однині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від республіки Російською...ми твердо станемо на нашій землі..." III Універсал "Неможливо одночасно визнавати право на самовизначення і водночас робити грубий замах на це право... як це робить Рада Народних Комісарів щодо Народної Української Республіки..." IV Універсал
<i>З якого приводу виголосив наступну промову</i> <i>Ф.Швець:</i> " Віднині зливаються в одно віками відділенні одна від одної частини України - Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпровська Україна - в одну Велику Україну... Віднині Український народ,	Підписання Акту Злуки

вільненням могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної незалежної Української Держави..."	
<i>Яке явище періоду боротьби за збереження державної незалежності України (1918-1920 рр.) описано в уривку з історичного джерела?</i> «Революційна стихія селянства, на яку лідери Директорії спирались, почала виходити з-під їхнього контролю. Реальна влада на місцях належала не міфічним «трудовим радам», як це планувалося Трудовим конгресом, а виборним місцевим «батькам» і підпорядкованим їм озброєним загонам. В атмосфері наростаючого безладу саме такі загони й «правили бал», вдаючись до масових погромів, насамперед, проти єврейського населення».	Отаманщина
<i>Коли відбулася подія, описана в уривку з історичного джерела?</i> «...Українська Держава стояла коло краю загибелі. Спаслася Вона дякуючи могутньому підтриманню центральних держав, які, вірні своєму слову, продовжують і по сей час боротись за цілісність і спокій України. ...Як вірний син України я вирішив взяти на себе тимчасово всю повноту влади».	29 квітня 1918 р.
<i>Який документ містить наступні рядки?</i> «...Українська Держава стояла коло краю загибелі. Спаслася Вона дякуючи могутньому	"Грамота до всього українського народу" П. Скоропадського

підтриманню центральних держав, які, вірні своєму слову, продовжують і по сей час боротись за цільність і спокій України. ...Як вірний син України я вирішив взяти на себе тимчасово всю повноту влади».	
Проти якої політики протестув батсько Н. Махно у своїй телеграмі Реввійськраді РСФРР? «...Заявляю вам, що я і мій фронт залишаться незмінно відданими робітничо-селянській революції, а не інститутам насилля в обличчі ваших комісаріатів і надзвичайок, що творять свавілля над місцевим населенням».	«Воєнного комунізму»
Про який договір йдеться в уривку з історичного джерела: «Безсумнівно, він був великою поразкою української дипломатії та гробом самостійності Української держави в новітніх часах. Польща і більшовицька Росія поділились українськими землями, як в Андрусові в 1667 році...»?	Ризький договір
Про яку подію йдеться? «... Перед від'їздом за кордон С. Петлюра призначив командувачем Армією УНР генерала Михайла Омеляновича-Павленка. На чолі з ним армія вирушила в п'ятимісячний похід. Близько 10 тисяч бійців Армії УНР, долаючи спротив білих військ, прорвали фронт та вирушили до столиці. Білогвардійці, які теж потерпали від тифу й виснажилися в боях із червоними, не	«Перший зимовий похід»

чинили спротиву. З лютого 1920 р. почалися бої з червоними, що на той час уже витіснили білогвардійців. Похід Армії УНР, хоч не і мав практичних наслідків, проте сприяв продовженню національно-визвольної боротьби, підтримував віру українців у перемогу».	
Один з діячів українського національно-визвольного руху Ісаак Мазепа писав: «Вожді українського національно-революційного руху в критичний момент втратили голову: замість напружити всі свої сили для усунення проявів внутрішнього розкладу, анархії й "отаманичини", замість продовжувати організовану боротьбу за певні, ясно поставлені реальні завдання, вони один за одним покинули поле бою...» Кого мав на увазі І. Мазепа?	М. Грушевського, В. Винниченка
" На Львів через Київ!", - під таким гаслом влітку 1919 року здійснювала наступ	Українська галицька армія
Про яку державу йдеться в уривку з історичного джерела? «Тепер є сприятливі обставини в цьому питанні, завдання створення в Києві Української академії наук бере на себе держава. Завдання це – справа державної ваги й вирішити його не під силу приватному товариству. Участь держави в цій справі, створення Комісії для вироблення	Українську Державу гетьмана П. Скоропадського

законопроекту про заснування Академії на чолі з В. І. Вернадським дасть можливість втілити думку про Академію скоро та найбільш повно...»	
Який уряд звертався до президента США В. Вільсона з такою відозвою? «Утворивши державу... у Львові, ми визнали границею цієї держави... стараючись оминати захоплення найменшого клептика землі, який не був заселений в більшості українцями... дотримуючись справедливих принципів ваших, Пане Президент!»	Рада Народних Міністрів УНР Рада Міністрів Української Держави Директорія УНР Державний Секретаріат ЗУНР
Про яке державне утворення йдеться в уривку з історичного джерела: "Характер державної системи... складно визначити..., найправдоподібніше це мала бути конституційна монархія, відмінна від традиційної самодержавної системи в Росії... її характер визначався... українською історичною традицією... "?	Українська Держава гетьмана П. Скоропадського
«Взагалі мусимо дивитися на Варшавський договір як на тимчасовий вихід з тяжкої ситуації. Треба нам якось зміцнити свої сили для того, щоб продовжувати боротьбу з нашим головним ворогом — Московщиною», — так виправдовував свої дії:	С. Петлюра

IV частина

В даній частині подано уривки за такими темами:

- Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні
- Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні
- Західноукраїнські землі в міжвоєнний період
- Україна в роки Другої світової війни
- Україна в перші повоєнні роки
- Україна в умовах деєталінізації
- Україна в період загострення кризи радянської системи
- Відновлення незалежності України
- Становлення України як незалежної держави
- Творення нової України

<i>Що змусило лідера більшовиків В. Леніна зробити таку заяву: «Не вдалася лобова атака, перейдемо в обхід, будемо діяти облогою і сапою»?</i>	Провал політики «Воєнного комунізму»
<i>Визначте за джерелом, проти якої політики виступали селяни.</i> <i>«Ми не ховали хліб, ми, як наказали за декретом, собі залишили 9 пудів на рік на людину. Прислали декрет залишити 7 пудів, два пуди віддати. Віддали. Прийшли більшовики з загонами. Розорили вкінець. Піднялися ми... Горять села, зрівняли будинки із землею. Ми все віддавали, хотіли по-доброму. Знали, місто голодне, себе не жаліли».</i>	«Воєнного комунізму»

У якому році В. Ленін звернувся з таким листом до українських селян? «Правобережна Україна в цьому році збрала чудовий урожай. Робітники і селяни голодного Поволжя, які переживають тепер лихо, небагато чим слабше, ніж жахливе лихо 1891 р., чекають допомоги від українських землеробів. Допомога потрібна швидка. Допомога потрібна велика. Хай не лишиється жодного землероба, який не поділився б своїм надлишком із поволзькими голодуючими селянами, яким нічим засіяти полів».	1921 р.
Про запровадження якої політики йдеться в уривку документа? «Перед нами весною 1921 року стало ясне становище: не безпосереднє соціалістичне будівництво, а відступ в цілому ряді галузей економіки до державного капіталізму, не штурмова атака, а дуже важке, трудне і неприємне завдання тривалої облоги, зв'язаної з цілим рядом відступів».	НЕПу
Яку політику засуджувала постанова ЦК КП(б)У? «Практика насадження національних шкіл завдавала величезну шкоду справі правильного навчання і виховання, відгороджувала дітей від радянського життя, позбавляла їх можливості долучатись до радянської культури і науки, не давала можливості надалі здобувати освіту в технікумах, вищих навчальних закладах...»	Коренізації
Із якою політикою пов'язаний уривок із джерела? «Майже п'ять місяців, як ми виселені... Невже ви думаєте, що ми куркулі? Ні, ми не куркулі, ми сумлінні працівники, ми не розкуркулені, а розграбовані місцевою владою».	Колективізація

В уривку вказано на: «Експропріація непродуктивних класів, анулювання боргів, зосередження доходів від промисловості, держторгівлі (внутрішньої і зовнішньої) і всієї кредитної системи в руках держави і т. ін. — самі по собі дають можливість такого нагромадження всередині країни, яке забезпечує необхідний для соціалістичного будівництва темп розвитку індустрії». В уривку вказано	Джерела індустріалізації
Про яке явище в суспільно-політичному житті України 1930-х рр. XX ст. писав М. Хрущов? «По Україні наче Мамай пройшов. Не було... ні секретарів обкомів партії в республіці, ні голів облвиконкомів. Навіть секретаря Київського міськкому не було.»	Масові репресії
Про який судовий процес ідеться в цитованому документі? «На лаву підсудних сіло 45 осіб: академіки, професори, лікарі, священники, письменники, студенти та викладачі вищої школи, вчителі. Основним обвинувачуванним влада зробила віце-президента ВУАН С. Єфремова. Звинувачувальний вирок зайняв кілька номерів столичної газети “Вісті ВУЦВК”».	Справу Спілки визволення України
Про що йдеться у фрагменті доповіді голови Раднаркому УСРР В. Чубара? «Ми маємо ряд індустріальних велетнів, що їх побудовано... і першим найліпшим є Дніпрельстан... У нас пущено за ці роки дванадцять доменних	Про наслідки індустріалізації

печей... Наша машинобудівна промисловість зростає нечуваними кроками... Ми збудували Краматорський машинобудівний завод... Луганський паротягобудівельний завод... Треба відзначити побудову Харківського тракторного заводу...»	
С. Косіор, виступаючи на з'їзді КП(б)У, заявив, що «На Україні класова боротьба більш напружена, ніж в інших містах, і ворог-куркуль, націоналіст — у нас більш досвідчений, лютіший, ніж де б то не було в інших республіках і областях Союзу». Ця теза стала теоретичним підґрунтям для здійснення в республіці:	Масових репресій другої половини 1930х рр
У наведеному уривку Р. Конквест, автор книги «Великий терор» вказав: «Терор був настільки загальним і настільки “скорострільним”, що законні органи влади розпалися. В українському ЦК більше не було кворуму; не існувало органу, що призначав уряд. Наркоми, що призначалися нерегулярно, з'являлись у наркоматах на тижні чи навіть на дні і потім зникли. Безпрецедентний удар по політичному керівництву означав повну руйнацію української партії. ...навіть формальна партійна і радянська робота завмерла».	На масштаби та наслідки терору
Про які українські землі йдеться в уривку з історичного джерела? «Чехословаччина зобов'язується встановити Руську територію на південь від Карпат у кордонах, визначених славними союзниками і за приязними державами, як автономну одиницю...»	Про Закарпаття

Яка подія спонукала до прийняття документа, уривок із якого наведено? • Карпатська Україна є незалежна Держава... • Назва Держави є Карпатська Україна • Карпатська Україна є республіка з президентом, вибраним Сеймом Карпатської України...» • Державною мовою Карпатської України є українська мова • Барвами державного прапора Карпатської України є синя і жовта...	Мюнхенської угоди між Німеччиною та Великобританією, Францією, Італією.
Уряд якої країни вживав упродовж 1920 – 1930-х років описані нижче заходи? «На Волині та Поліссі протягом п'яти років осаджено понад 8 тисяч родин військових. Дано їм, за розпорядженням уряду, найкращі землі від 20 до 80 га, деревину на будівництво, грошей чимало».	Польщі
Коли було створено українську політичну організацію, програмові засади якої наведено: «У часи вольної боротьби лише національна диктатура, створена в ході національної революції, може забезпечити внутрішню силу Української Нації та найбільшу її відпорність назовні»?	1929 р.
Коли О. Довженко зробив запис у своєму щоденнику: «Навколо України точиться добра половина усієї світової війни»?	Восени 1943 р.

Про яку битву писав письменник: "Двадцять п'ять тисяч входить у воду, а виходить на тому березі три тисячі, максимум п'ять."	Форсування Дніпра
Коли відбулася описана нижче подія? «Польська держава та її уряд фактично перестали існувати. ...радянський уряд не може... байдуже ставитися до того, що ...українці та білоруси, які проживають на території Польщі, кинуті напризволяще. ...радянський уряд дав розпорядження Головному командуванню Червоної Армії віддати наказ перейти кордон і взяти під свій захист життя та майно населення Західної України і Західної Білорусії».	17 вересня 1939 р.
Про кого з командирів радянського партизанського руху йдеться в уривку з джерела? «...Загальновизнаний серед командирів і рядових партизан спеціаліст з ходіння в дальній путь (рейди). Основний вид діяльності — наскоки на тилові частини і воєнні установи, знаходиться у постійному русі. Диверсіями не займається, люди його виносливі і пристосовані до маршів... У Москві вважають його "батьком партизанського руху в Україні"... Життя своє не цінує. Сам буває у боях...»	С. Ковпак
У якому році відбувалися події, описані в уривку з історичного джерела? «Під безперервним огнем артилерії та ударами німецької авіації війська змушені були проводити переправу... часто переправлялися через Дніпро без танків і важкої артилерії. Під вогнем ворога воїни	1943 р.

пливли на правий берег хто як міг: тримаючись за дошки, плащ-намети, напхані соломою. Тонули тисячами в холодній листопадовій воді».	
Коли з'явився цитований наказ Верховного Головнокомандувача Збройних Сил СРСР? «Війська 1-го Українського фронту в результаті стрімко проведеної операції... штурмом оволоділи столицею Радянської України містом Києвом... Зі взяттям Києва нашими військами захоплено найважливіший і найвигідніший плацдарм на правому березі Дніпра, важливий для вигнання німців із Правобережної України».	У листопаді 1943 р.
Які наслідки для України мала реалізація такого наказу Сталіна від 1 травня 1942 р.: «Червоній Армії — домогтися того, щоб 1942 р. став роком остаточного розгрому німецько-фашистських військ і визволення радянської землі від гітлерівських негідників»?	Повна окупація нацистськими військами України
Коли відбувались події, описані в уривку з наказу Й. Сталіна? «Війська 2-го Українського фронту, продовжуючи стрімкий наступ, кілька днів тому форсували річку Дністер на ділянці протяжністю 175 кілометрів, оволоділи містом і важливим залізничним вузлом Бельці і, розвиваючи наступ, вийшли на наш державний кордон — річку Прут — на фронті протяжністю в 85 кілометрів».	Навесні 1944 р.
У якому році відбулась подія, про яку йдеться в уривку з джерела?	1939 р.

«Перші радянські підрозділи, які займали Львів, мали незвично поганий вигляд: червоноармійці були голодні, обідрані, замурзані, брудні, вихудлі, одягнуті в погану уніформу та погано озброєні».	
Про яку адміністративну одиницю йдеться в уривку з джерела? «Після того як [німецько-румунські загарбники] встановили свою владу до річки Буг, запанувала румунська нагайка... від Дністра до Бугу».	Трансністрію
Розпорядження: «Швидкими темпами переселити українців і мішані сім'ї на приєднані землі, не утворюючи групи і не ближче, ніж за 100 км від кордону» стосується:	Операції «Вісла»
За оцінками історика О. Бойка, «...характерною рисою стратегії радянського керівництва в процесі відновлення господарства було повернення до довоєнної моделі розвитку народного господарства». Що було покладено в основу вказаної моделі?	Розвиток базових галузей важкої промисловості за рахунок ресурсів сільського господарства
Чим було зумовлене таке повідомлення сільгоспвідділу ЦК КП(б)У: «З лютого 1946 р. почався масовий наплив населення Брянської, Калузької, Орловської, Одеської, Полтавської, Київської, Вінницької та інших областей у західні області України за хлібом...»?	Післявоєнним голодом
У якому уривку з історичних джерел відображено особливості економічного розвитку УРСР у період повоєнної відбудови?	«Темпи промислового розвитку Західної України були вищими,

«Члени колгоспів та інших сільськогосподарських кооперативів, які виявили бажання вести селянське (фермерське) господарство, мають право безперешкодно виходити з них...» «Темпи промислового розвитку Західної України були вищими, ніж на сході України. У роки четвертої п'ятирічки тут споруджено понад 2,5 тисяч великих і середніх промислових підприємств» «Розвиток стахановського руху на селі висунув десятки тисяч передовиків боротьби за високі врожаї...» «Великі зрушення сталися в сільському господарстві України. Завершено суцільну колективізацію...»	ніж на сході України. У роки четвертої п'ятирічки тут споруджено понад 2,5 тисяч великих і середніх промислових підприємств»
До якого періоду розвитку радянської науки належать процеси, описані в уривку з історичного джерела? «...Багато біологів заявляють, що вони фактично позбавлені можливості обговорювати важливі питання біології та захищати теоретичні позиції в науці, проти яких виступає у пресі Лисенко, що створилася монополія одного напрямку в біології. Вчені відзначають, що в силу цього створюється видимість офіційного схвалення теоретичних поглядів т. Лисенка в області біології...».	Відбудови
У якому році відбулася подія, про яку йдеться в уривку з історичного джерела? «У теперішній нашій ситуації, коли завдяки героїчним подвигам і слаavnій перемозі Радянського Союзу всі українські землі з'єдналися разом і	1946 р.

український народ став господарем на всіх своїх землях, було б невиправданим гріхом продовжувати в нашому народі ненависть і братовбивчу боротьбу, причиною якої в історії була... унія. Виходячи з цього, собор постановляє скасувати постанови Брестського Собору 1596 р., ліквідувати унію... і повернутися до нашої батьківської святої православної віри і Руської Православної Церкви».	
Про яку міжнародну організацію йдеться в уривку джерела? «Засідання рекомендує, щоб Українська Радянська Соціалістична Республіка і Білоруська Радянська Соціалістична Республіка були запрошені стати членами-засновниками пропонованої міжнародної організації...»	Організацію об'єднаних націй
Який із фрагментів документів потрібно використовувати, характеризуючи суспільно-політичне життя в Україні в період післявоєнної відбудови (1945 – початок 1950-х рр «Розпочалася робота з ліквідації неписьменності, посилюється пропагандистська робота серед населення. Використовуючи друковане слово, наша більшовицька партія формує свідомість радянської людини» «Опір набув великого поширення. Зброя, що залишилася з воєнних часів, стала умовою для розгортання селянської партизанської війни. Партизанські загони швидко розгорталися в лісостеповій зоні суцільної колективізації»	«Зворотною стороною буржуазного націоналізму є безрідний космополітизм, який проявляється в плазуванні та низькопоклонстві перед іноземщиною. Безрідний космополітизм є зброєю в боротьбі проти соціалізму»

«Зворотною стороною буржуазного націоналізму є безрідний космополітизм, який проявляється в плазуванні та низькопоклонстві перед іноземщиною. Безрідний космополітизм є зброєю в боротьбі проти соціалізму» «Провести широку роз'яснювальну роботу серед широких верств населення стосовно доцільності ліквідації так званої «Української автокефальної православної церкви» як осередку відвертої петлюрівщини...»	
Листівка такого змісту: «Переселення є наслідком дій УПА. Це важке, але необхідне рішення, яке забезпечить населенню спокійне життя у нових умовах, які приготовлені владою на інших територіях Речі Посполитої. Ті, хто не підкоряться наказу і залишаться в околицях, охоплених переселенською акцією, будуть вважатися бандитами» поширювалась:	Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки
Який із документів ілюструє таке явище суспільного життя, як «лисенківщина»? «На Україні завдання наукової розробки історії українського народу покладено на Інститут історії України Академії наук УРСР. Проте... Інститут не розробив і не видав науково витриманої, марксистсько-ленінської історії України...» «Особи, які відстоюють принципи формальної генетики, неспроможні зрозуміти геніальної вказівки Леніна про те, що “пізнання людини не є... пряма лінія, а крива лінія, що безмежно наближується до ряду кіл, до спіралі...”»	«Особи, які відстоюють принципи формальної генетики, неспроможні зрозуміти геніальної вказівки Леніна про те, що “пізнання людини не є... пряма лінія, а крива лінія, що безмежно наближується до ряду кіл, до спіралі...”»

«Редакція “Вітчизни” не поставила в центрі своєї уваги висвітлення в журналі провідних тем сучасності і насамперед — перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні і героїчної боротьби радянських людей за виконання сталінської п’ятирічки...» «Коли ми показуємо визначного діяча минулого, святкуємо ювілеї, пов’язані з його іменем, завжди необхідно наголошувати на зв’язку минулого з дійсністю, вказувати на роль партії і тов. Сталіна...»	
Укажіть період, до якого належить прийняття Закону, уривок з якого наведено. «...Визнати за необхідне реорганізувати машинно-тракторні станції в ремонтно-технічні станції. Трактори, комбайни та інші сільськогосподарські машини, що належали машинно-тракторним станціям, продавати колгоспам... Колгоспам, які не мають можливості відразу оплатити куплені ними трактори і машини, надавати розстрочку...»	«відлига»
Прочитайте уривок із записки керівника СРСР до Президії ЦК КПРС і вкажіть його прізвище. «Важливим і цілком реальним джерелом збільшення виробництва зерна є розширення в найближчі роки посівів зернових культур на цілинних і перелогових землях в Казахстані, Західному Сибіру, а також частково в районах Поволжя і Північного Кавказу і проведення заходів щодо підвищення врожайності в усіх регіонах країни».	М. Хрущов

Діяльність якого радянського лідера оцінюється в уривку з джерела? «Одні визволення людей пам'ятають, інші — кукурудзу, треті — житлову політику, четверті — як я, коли з м'ясом стало погано, почали з абстракціоністами боротися. Все було. Але найголовніше — всі ми, весь народ, і ті, хто був там, за проволокою, і ті, хто трясся від страху тут, по цей бік проволоки, всі ми ковтнули інше повітря. Це головне. Це тепер у народу не забрати. Це не пропаде, проросте».	М. Хрушова
Прочитайте уривок із книги М. Горбачова "Життя і реформи" і вкажіть прізвище партійно-державного діяча, під керівництвом якого проводилась опитувальна реформа. «...Реформа була для свого часу досить сміливою, перш за все в плані розширення самостійності підприємств і товарно-грошових відносин між ними. Добре пам'ятаю, яке пожвавлення вона викликала в суспільстві, які породила надії, надавши позитивний вплив на розвиток економіки у восьмій п'ятирічці, мабуть, найбільш успішній у післявоєнні роки».	О. Косигін
Що стало наслідком підписання СРСР угоди, уривок із якої наведено? «...Держави-учасниці поважатимуть права людини та основні свободи, включаючи свободу думки, совісті, релігії та переконань, для всіх, незалежно від раси, статі, мови і релігії...»	Створення Української Гельсінської Групи
Який керівник УРСР пишався такими здобутками?	П. Шелест

«...інтелігенцію прагнув підтримувати, особливо молодь. А те, що “пробили”, “довели” і встановили Шевченківську премію як найвищу нагороду республіки, котра присуджується тільки раз у житті, те, що прийняли спеціальну постанову Ради Міністрів про створення державного заповідника на Хортиці, цим пишався й пишаюся сьогодні. Так само, як і тим, що брав посильну участь у захисті чудових кінострічок Юрія Іллєнка, у створенні Музею-заповідника української народної архітектури та побуту в селі Пироговому».	
Коли відбулась подія, про яку йдеться в уривку з джерела? «Вибори до Верховної Ради УРСР, ... які вперше в радянські часи були альтернативними (на 450 мандатів у Верховній Раді УРСР претендувало майже 3 тис. кандидатів)», відбулися в...	У березні 1990 р.
У якому році сталася трагедія, про яку йдеться в уривку з історичного джерела? «У ніч з 25 на 26 квітня відбувся вибух на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС, який зруйнував його. На момент аварії в реакторі було 200 тон радіоактивного урану і плутонію. Радіоактивна хмара накрила велику територію. Вибух викликав велику пожежу, яка була погашена лише завдяки самовідданості пожежних, які своїм життям врятували світ від більшої трагедії. Налякана влада спочатку намагалася приховати цю жахливу трагедію».	1986 р.

Який період історії характеризує уривок із джерела? «...Багато зараз незвичного в нашій країні: скажімо, багатомандатні округи з виборів до Рад; спільні з іноземними фірмами підприємства; самофінансування заводів та фабрик, радгоспів і колгоспів; зняття обмежень з підсобних господарств, ...розширення кооперативної діяльності; заохочення індивідуальної трудової діяльності в дрібному виробництві й торгівлі...»	Період «перебудови»
Який документ так формулював право України на незалежність? «...Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР..., продовжуючи тисячолітню традицію державотворення на Україні, виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами...	Акт проголошення незалежності України
У якому уривку з історичних джерел охарактеризовано окремі аспекти соціально-економічного розвитку України в період «перебудови»? «В Україні... понад мільйон осіб, винних у порушенні антиалкогольного законодавства, зазнали адміністративних стягнень. У Закарпатті та в Криму знищили виноградники унікальних сортів...» «Характерним для цього періоду було суттєве зниження плану заготівель зерна, підвищення у 1,5–2 рази цін на сільськогосподарську продукцію,	«В Україні... понад мільйон осіб, винних у порушенні антиалкогольного законодавства, зазнали адміністративних стягнень. У Закарпатті та в Криму знищили

збільшення капіталовкладень у сільське господарство...» «За оцінками експертів у вітчизняному виробництві частка тіньового сектора фактично зрівнялась з часткою офіційною. Це явище супроводжувалося зростанням обсягів нелегального вивозу капіталу...» «Продукція соціалістичної індустрії України зросла вдвоє. Почали діяти нові підприємства (Запорізький комбінат, Новокраматорський машинобудівний завод, Криворізький металургійний завод)...»	виноградники унікальних сортів...»
У якому році з'явилась така заява Ради у справі релігії при Раді міністрів УРСР: «...при умові беззастережного дотримання Конституції... греко-католики можуть користуватися усіма правами, встановленими для релігійних об'єднань...»?	1989 р.
Про якого керівника СРСР йдеться в уривку з джерела? «Навіть найкрутіші його реформи — створення раднаргоспів, ліквідація багатьох міністерств і відомств — мали верхівковий характер. Вони виходили з того, щоб зробити управління більш раціональним, наблизити його до об'єктів — підприємств, колгоспів, радгоспів, наукових установ. Але вони, ці реформи, не зачіпали суті виробничих відносин, не претендували на те, щоб поставити самого виробника — робітника, селянина, інтелігента — у нові умови праці: надати йому ініціативу, самостійність, вибір, можливість прямого зв'язку зі споживачем. І тим самим	М. Хрущова

розкріпачити економіку, послабити... задушливий її прес державної опіки».	
Укажіть, який період характеризує наведений уривок із джерела. «... Майже всі вимоги, видані “на-гора” страйкуючими, що стосуються, здавалося б, найповсякденніших умов праці й побуту шахтарів, вимоги, які за традицією іменуються економічними, насправді прямо виходять на політику. Всі вони сконцентровані на одному: проголошену економічну реформу треба проводити в життя, нехай, нарешті, стануть реальністю самостійність підприємств, самоврядування трудових колективів, самофінансування і госпрозрахунок»	«перебудова»
Прочитайте уривок із документа і виконайте завдання. «Кримський обком партії просить Вас вийти з клопотанням до ЦК КПРС про заборону всім адміністративно висланим... повертатися і проживати на території Кримської області. У зв'язку з тим, що звільненим зі спецпоселень особам дозволяється проживати в будь-якій області СРСР без обмежень, деякі з них приїжджають у Крим і вимагають повернення відібраних у них під час виселення з Криму будівель і відшкодування вартості вилученого майна...» У джерелі йдеться про:	Наслідки депортації
У якому році відбулися події, описані в уривку із джерела?	1989 р.

«Прегарним літнім днем ми почули шум під вікном нашої редакції... Виглянули — а там збираються шахтарі. Прямо із забою... Так стихійно розпочався мітинг протесту з економічними вимогами. ...народ освистав і не дав говорити... першому секретарю райкому партії Лаврову. ...все роздратування партією, що накопичилося за десятиліття, виплеснулося на поверхню життя шахти. ...почався страйк, і наш рудник був першим серед усіх шахт Донецька».	
Чим була спричинена поява меморандуму 1994 р., підписано в Будапешті, уривок з якого наведено? «Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного Акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ) поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України., [а також] підтверджують зобов'язання утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй...»	Відмова України від статусу ядерної держави
Який документ закріплював таке положення: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Суверенітет України поширюється на всю її територію. Україна є	Конституція України

унітарною державою. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою»?	
Якій події дається оцінка в уривку з джерела? «Кравчук привіз нам з Біловезької Пущі, якщо вдуматися, відпускну грамоту від Росії. Документ, підписаний ним,.. відмінив, у широкому історичному сенсі, усе, що колись прив'язувало Україну до Росії. Ці акти хоч і давно належали минулому, але зберігали для когось символічне значення» надано оцінку	Припиненню існування Радянського Союзу

Список використаних джерел при підготовці даного матеріалу:

1. Алексеев Ю. М., Вертечем А. Г., Даниленко В. М. Історія України. — К., 2003.
2. Білоцерківський В. Я. Б 43 Історія України: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 536 с.
3. Брайчевський М. Конспект історії України. — К., 1993.
4. Верига В. Нариси з історії України (кінець XVIII — початок XX ст.). — Львів, 1996.
5. Власов В.С. Історія України: типові тестові завдання / В.С. Власов, О.Є. Панарін. — Київ: Літера ЛТД, 2019. — 128с.: іл., карти
6. Гісем О.В. Історія України. Збірник завдань у тестовій формі. Понад 1500 тестових завдань / Олександр Гісем. — Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2019. 308с.
7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації. XIX–XX ст. — К., 1996.
8. Губіна С.Л. Історія України і таблицях і схемах. 10 – 11 класи, до ЗНО. / Видання 8-ме – оновлене, виправлене. — Харків: Навчальна література, 2020. — 128 с. — (таблиці та схеми)
9. Дух Л.І. Історія України в таблицях і схемах. 5-9 класи, до ДПА. / Видання 8-ме – оновлене, виправлене. — Харків: Навчальна література, 2020. — 112 с. (Таблиці та схеми)
10. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. — Львів, 1993
11. Залізняк Л. Походження українського народу. — К., 1996.

12. Історія України: навчальний посібник / за ред. проф. М. П. Гетьманчука. — Львів: ЛьвДУВС, 2015. — 400 с.
13. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX ст. Соціальнополітичний портрет. — К., 1993.
14. Мартинюк О.О. Повний курс історії України в тестах / О.О. Мартинюк. Харків: Вид.-во «Ранок», 2021. — 464 с. - (Серія «Енциклопедія тестових завдань»)
15. Нагаєвський І. Історія української держави XX ст. — К., 1994.
16. Півторак Г. Українці: Звідки ми і наша мова. — К., 1993.
17. Сорочинська Н.М., Мартинюк О.О. Історія України : довідник для підготовки до ЗНО / О.В. Сорочинська, О.О. Мартинюк. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. — 608с.
18. Толочко П. П. Літописи Київської Русі. — К., 1994
19. Харківська Н.І. Довідник з історії України. 5-11 класи / Н.І. Харківська, О.О. Івакін.- Харків : Вид. група «Основа», 2020 – 208с. : іл., схеми, табл. – (Серія «Бібліотечка школяра»)
20. Шаповал Ю. Людина і система (штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні). — К., 1994.